



TAKDİR

İÇİNDEKİLER:

Büyük Yas	M. Türkkan
Kahraman Kale	Gündüz
Fuzulî için	E. Âli Bakı
Eski Eserleri Korumak için	H. B. Kunter
Yahya Çelebi'den Parçalar	S. Gönçer
Afyon'lu Şair M. Fehmi	S. Gönçer
Afyon ve D. D. Yolları	M. Görktan
Telli Telgraf	O. T. Pamirli
Sürûri, İrşadi, Seyyid Ümmü	Ha-Nur
den parçalar	E. Âli Bakı
Afyon Fıkraları	
Gedik Ahmet Paşa Camii	
tamiri hakkında.	...

AFYON
HALKEVİ DERGİSİ

SAYI: 142—143.
KASIM — ARALIK 1946.

DOĞAN BASİMEVİ - AFYON

nf



TASPINAR

Afyon Halkevi Dergisi

Afyon ve Çevresinden Yankılar Belirtmeğe Çalışır. Bakı

SAYI: 142-143.

Kasım - Aralık

BÜYÜK YAS

MAHİR TÜRKKAN

BÜYÜK yas'ın üzerinden tam sekiz yıl geçiyor; kayıp büyük, yasımız derindir. Bu yas sekiz yıl değil, sekiz asırda geçse Türk milletinin benliğinde ve ruhunda kökleşmiş millî bir matem geleneği halinde devam edip gidecektir. Atatürk gibi dünya çapında bir şefin kaybına hangi Millet yas tutmaz? O bizim güneşimizdi, o bizim yıldızımızdı, o bizim tarihimiz ve taliimizdi, o bizim herşeyimizdi.

Atatürk adının fanî varlığı artık bu gün kalpleri ve gönülleri dolduran bir iman, bir ruh ve bir (ide) olmuştur. O şimdi her Türkün nabzına girmiş her müşkülü yenen bir kuvvet ve kudret olarak atmakta, ulusunun kalbinde mezarını yapmış huzur içinde yatmaktadır.

Yasımız ve acımız nekadar büyük ve engin olursa olsun şerefimiz ve ögüncümüz de okadar büyük ve engindir. Çünkü o bize, gurupsuz bir gündüzün göklerinde hız alan güneş kadar parlak bir eser bıraktı; 23 yaşına girmiş genç bir Cumhuriyet, dil ve dilek birliğine ulaşmış medenî bir millet, imar ve inkılâp harciyle yapılmış hür bir vatan, destanlar ve kahramanlıklarla dolu şanlı bir tarih, güvenerek eserini emanet ettiği zinde bir gençlik... eser hangi tarafından bakılsa büyük ve muhteşemdir.

Aziz Atal o haşmetli gurubunun acısı halâ içimizde sızlıyor; fakat sen bu gurubun hüznü ve elemi aydınlatan bir sevgi ve ideal yıldızı halinde daima parıldayacaksın. Bugün Türk milleti yekpare bir kaya halinde yine karşında duruyor. Yaktığın ve yükselettiğin Millî egemenlik meşalesi arkadaşın kahraman İnönü'nün elindedir. Emin ol ki, 23 Nisan'da yaratıp 29 Teşrin'de tarihe malettiğin bu eser, elden ele geçen meşaleler gibi hiç bir zaman hızını, ışığını ve nurunu azaltmadan ebediyen parlıyacak... Müsterih ol Atam!..



5037608
1946-1947, 142-155

KAHRAMAN



KALE

Onu otuz yıldır görür, tanırım;

Çok sever, pek kıskanırım.

Yalçın dik boyu,

Hırçın, sert huyu;

Ne güzelli. Ne temizli.

Minnetsiz, lekesiz..

Bazı geceler başımı kaldırıp ta.. yıldızlara

Cevap arar bahtını soran güzel kızlara.

Yoksa da bülbüle yuva olacak bir yeşil dalı

Cesur, korkunç uçurumları

Şerh içinde barındırır vahşi kartalı

Küheylan atlar gibi o, ayakta uyur.

Taştan kalbi hep erkekçe vurur...

Daha bir kere alnını doğudan çevirmedi.

Baş eyip söz vermedi,

Boyunu aşamayan kısır dalgalara.

1921 deki şaşkın sara

Eteklerini sarıp çevirdiği gün bile

Aşağı tükürdü ve el salladı «Güzelim» e

1921 de

Erkmen, Tinas, Kocatepe

Ona yükselmek için yarışa çıktı.

Kaleden sonra yollar açıldı

İzmir, Lozana, Bu güne kadar:

Kalenin tarihte saltanatı var.

Ne sağ omuzunu yakan asırların güneşinden,

Ne soldan poyrazın böğrüne kadar işleyişinden

Şikâyet edip yön değiştirmede,

Başka biçime girmede

Küsüp yalvarmadı kambur feleğe,

Yandım, dondum deye

Kahraman Kale...

Gündüz

362

Taşpınar'dan Damlıları:

HAKİKATIN GÖLGESİNDE...

Edip Âli Baki

Fuzulî için:

Eski ve yeni Türk edebiyatı ülkesinde, karşı
duranı olmıyan tek sanat hükümdarı *Fuzulî*.

Divan edebiyatı semasında şâirlerimiz; *Fuzulî*
denen güneşin etrafında dönen gezegen yıldızlar
gibi..

Bağdâ'dı zabteden *Muhteşem Süleyman Irak'*
ın *Gedâyi muhteşemi* *Fuzulî*'yi feth edemeden
geri döndü; acı husran!

Fuzulî'nin şiirlerinde yanan aşk ateşi, dört kat
asrın altından yine bizi istiyor, ve içerimizi aydın-
latıyor.

Irak'dan esen rüzgâr elân bize tatlı geliyor;
Fuzulî'mizin kokusunuda taşıdığı için..

İran'lı *Nizamî*, *Leylâ-Mecnun* hikâyesini ter-
cüme etti. Türk *Fuzulî* onları Türkleştirdi; yeni-
den yer yüzüne çıkardı.

Fuzulî, kendi sevdiğini herkese sevdirebilen
şâir; derdü elemi bile!

Fuzulî için bazıları sünî, bazıları şîi deye lü-
zûmsuz iddiada bulunurlar; O, kendi fenerinin ışı-
ğıyla Hakkın yolunda yürüyecek kadar yetgili..

Fuzulî, iraklarda, kitabesiz ve yarı şüpheli bir
mezarın altında değil; gönüllerden yapılmış ve
muazzam divaniyle işlenmiş bir türbenin içinde yatar..

363

Eski Eserleri Korumak İçin

Para mı Lâzım, Anlayış mı ?

Halim Bakı KUNTER

Tarihi anıtlar memleketimizde büyük önemi bulunan bir konudur. Millî tarihimizin eşsiz belgeleri olan anıtlarımızın değerleri ve üzerlerine çektikleri ilgi, sevgi ve saygı yurt sınırlarını aşmakta, milletin medeniyette ileri gitmiş dünya milletleri arasında şerefli bir yer sağlamaktadır.

Eski eserler ve anıtlar yalnız tarih ve sanat bakımından değil, Millî Eğitim bakımından da korunması ve üzerlerinde durulması gereken varlıklardır. Bunlar, millet fertlerini biri birine bağlayan, kendilerine tarihlerini ve yurtlarını sevdiren, onları Türklükleriyle övdüren Ata yadigâridir.

Verdiğimiz şu kısa izahlardan da anlaşılır ki eski eserler ve anıtlar yalnız tarih bakımından değeri olan bir madde yahut bir sanat örneği olmaktan daha yüksek bir değer ve mâna taşımaktadır. Onlar bizim maddî ve manevî hayatımızın muhtaç olduğu dayanaklardan biridir. Varlığımıza inancımızı kuvvetlendiren birer vasıta. Eski eserler ve anıtlar kasabaları, şehirlere, memleketleri süsler ve değerlendirir. Etrafı sanat ve tarih bakımından fakirleşen bir insan topluluğunun kendi hayatı da fakirleşir.

Türkiye eski eserler ve anıtlar bakımından dünyanın en zengin memleketlerinden biridir. Fakat bu günkü kayıtsızlık ve tahrip sürüp gidecek olursa bu yönden çok fakirleşeceğimize hiç şüphe edilmemelidir. Devletin aldığı tedbirlere, verilen sıkı emirlere, söylenenlere ve yazılanlara rağmen yurdun her köşesinde birçok eski eser tahrip veya yok edilmektedir. Yurdunu milletini seven insanlar bunu nasıl yaparlar, yapabilirler? Buna akıl erdirmek zordur. Fakat ne çare ki bu bir gerçektir.

Yaptıklarını, yapamadıklarını haklı göstermek için insanlar her zaman bir takım sebepler bulur ve ortaya koyarlar. Bu bir âdettir. Bunların içinde doğru olanlar olduğu gibi doğru olmayanlar da vardır. Fakat bunlar okadar çok söylenir ve tekrar edilir ki dinleyen-

ler de, söyleyenler de, doğruluğundan şüphe etmeği akıllarına bile getirmezler, getiremez olurlar.

İşte bizde eski eserlerin ve anıtların korunması bahsinde ilgili olanların en çok ortaya attıkları iddia, *parasızlıktır*. İlgili idareler ve belediyeler ödenek azlığını veya çokluğunu daime ileri sürerler. Fakat bu çok kere, yerinde bir sebep ve savunma değildir. İşi üzerinden atmak ve kavramamak için önce sürülen bir bahane olmaktan ileri geçemez.

Okurlarımıza sunduğumuz fotoğraf Kırşehir'de 1940 yılında çekilmiştir. Kanunî Süleyman devrinden kalma eski bir Türk çeşmesini göstermektedir. Zamanla bazı kısımları bozulmuş, suyu kesilmiş, musluğu koparılmış, önü molozla dolmuş ve eser kısmen toprağa gömülmüştü. Fakat bu haliyle bile kendisinde bir asillik ve güzellik vardı. Bu çeşme ne birinci, hattâ ne de ikinci sınıf bir anıt değildi. Fakat adı sanı, üzerindeki kitabede yazılı olan Kırşehirli bir hayır ve hasenat sahibinin bundan dört yüz yıl önce yaptırdığı bu tarih bergüzarı sebebsiz yere yok edilmesine cevaz verilecek bir eski eser de değildi. Bundan başka az bir himmetle daha çok zamanlar halkın işine yarayabilirdi. Kırşehir - Mucur yolu üzerinde ve Kırşehir belediye dairesine 100 - 150 metre kadar uzaklıkta bulunuyordu. Kasabaya yeni çeşmeler yapılırken ortada duran bu çeşmeden faydalanmak akla gelmemiş, bunun hemen arkasına çimentodan bodur ve zevksiz yeni (!) bir çeşme yaptırılmıştır. Resimde bunu hayretle göreceksiniz. Fakat asıl açınacak olan taraf bu değildir. Bu resmin çekilmesinden bir iki yıl sonra bu eski çeşme belediyece ortadan büsbütün kaldırılmıştır. Kim bilir belkide bir işe yaramaması, bulunduğu mahalli lüzumsuz yere işgal etmesi buna sebep göstermiştir. Bugünkü Kırşehir çocuklarının Viyana savaşına giden atalarının hatıralarını saklayan bu çeşmeye nasıl kıydıkları düşünülmeğe değer.

Her şeyde olduğu gibi eski eserlerin korunmasında ve yaşatılmasında da paranın gördüğü iş büyüktür. Bunu kimse inkâr edemez. Fakat mesele yalnız bu maddî imkânın elde olup olmamasında değildir.

Her yerde karşılaştığımız bunun gibi birçok örnekler bize kesin olarak gösteriyor ki eski eserleri ve anıtları korumak ve yaşatmak için paradan çok ve paradan önce *anlayış* lâzımdır. (Ülkü)

YAHYA ÇELEBİ'DEN

PARÇALAR

Derliyen: S. GÖNÇER

MURABBA

Gelmemiştir sevdiğim dünyaya âhû gözlerin
Dinini terk ettirir tersâ'ya âhû gözlerin
Perçemin dâmîna Leylâm bend olan âşıkları
Düşürür Mecnun gibi sahraya âhû gözlerin

Günde bir gez arzı husn et ey güzel âr itme gel
Gönlümü aldın e'imden menzirim har etme gel
Kalmadı aslâ tahammül böyle vekar itme gel
Ugradır üftadeyi gavgaya âhû gözlerin

Mülki husnün âfeti devranısın canım benim
Ömrümün vâri efendim derde dermanım benim
Canıma kâr etti sensiz firkati ummanım benim
Kasdeder âh aklımı yağmaya âhû gözlerin

Nice sabrolsun efendim ettiğin cevri cefa
Hadden aştı nâzeninim vermedin asla safa
Büse dersinden muradı ahdine eyle vefa
Neler etti derdimend YAHYA'ya âhû gözlerin

El'eman ey gözleri fettan olan dilberciğim
Fl'eman hublara sultan olan dilberciğim
Lutf-u ihsanını diriğ itme dili biçareden
El'aman ey nerkisi mestan olan dilberciğim

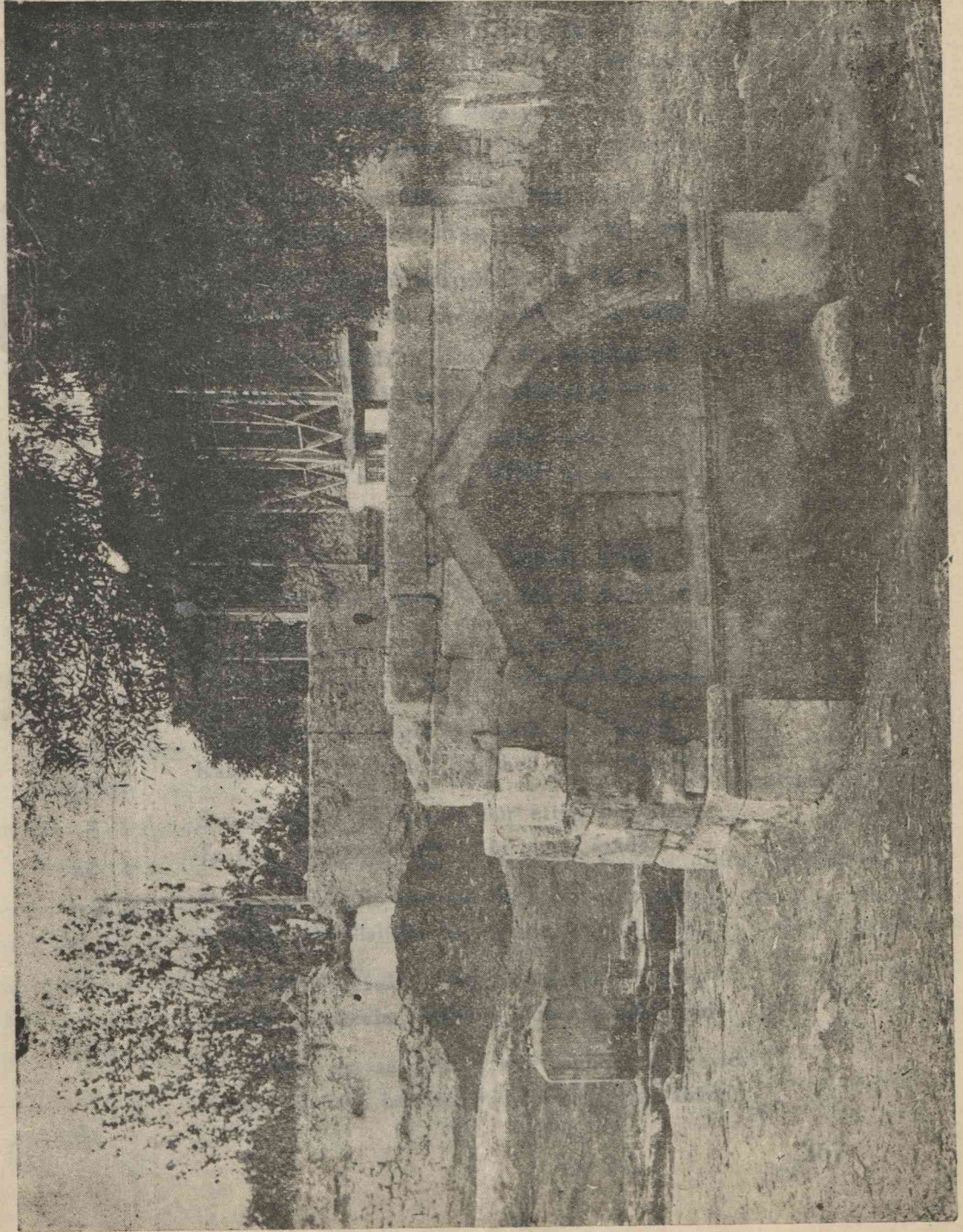
Bendene eyle inayet ey kerem kânı güzel
Gelmedi mislin cihana Yusüfû Sâni güzel
Münceziptir fitneli âlâ gözün canı güzel
El'eman ey âfeti devran olan dilberciğim

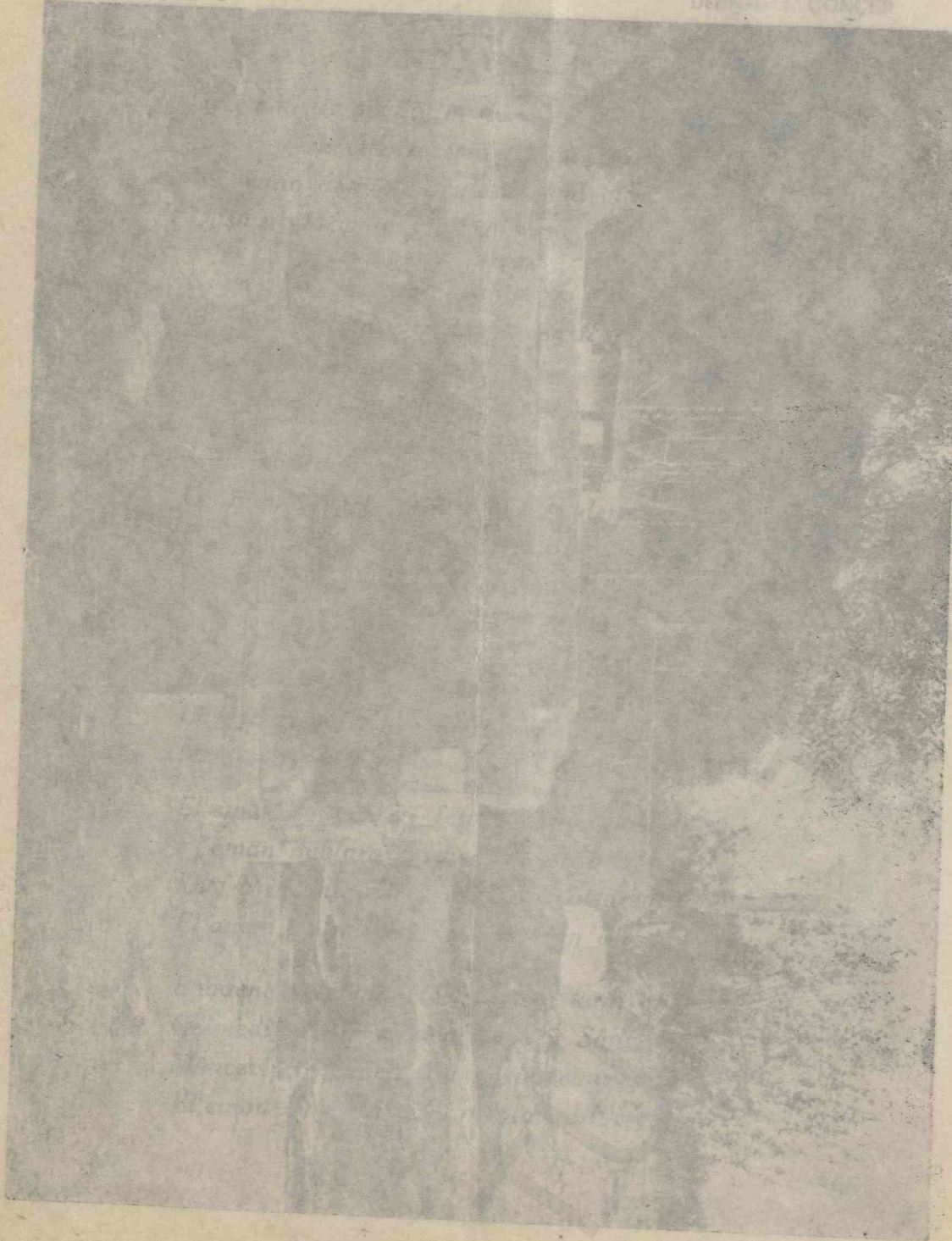
Sayın Üstat Halim Bakı
Kunter'in «Eski eserleri ko-
rumak için para mı lazım,
anlayış mı?»

adlı makalesinde adı geçen
bu çeşmeye benzer, «küçük
abide»ler ilimiz, ilçelerimiz
ve hatta Bucak ve Köyleri-
mizde rastgele, yol üzerlerin-
de daima sık sık rastlamak-
tayız. Bunların bir kısmı
bakımsızlık ve ihmal yüzün-
den ortadan kaybolmuştur.
Hiç olmazsa kalan bu gibi
tarihi eserlerimizi korumak
ve hele hiç yıkmamak hep-
miz için büyük vazifesidir.

Bu çeşmeler atalarımızın
kalbinden çıkarak, geçmişten
geleceğe birer sevgi ve selâm
halinde ilâlerden akmaktadır.
Bu kutsal selâmlara saygı
gösterelim ve sevgilerine lâyık
olalım.

Sayın Kaymakamlarımız-
dan, Belediye Başkanlarımız-
dan, Bucak Müdürlerimizden
dikkat ve himmetlerini dileriz.





Geçmiş Şairlerden Sesleri:
 AFYON ŞAİRLERİNDEN
MEHMET FEHİMİ
 Süleyman GÖNÇER

Geçmiş Şairlerden Sesleri:

AFYON ŞAİRLERİNDEN

MEHMET FEHİMİ

Süleyman GÖNÇER

III

Teferrücgâhı uşşâka cemalin gibi bağ olmaz
 Bu bir ahvali âlemdir göze her giz yasağ olmaz.

Kelâmın harfi sûzi sinem üzre yareler açtı
 Visali âbi lutfun olmasa dağ üstü bağ olmaz.

Efendim vasline aşufteler meylettiği bu ki
 Lebi canbahşini bûs itmiyen dilhasta sağ olmaz.

Yine bülbül gibi bir goncenin oldun hürîdarı,
 Huzuru pâkine vardın mı gülşende durağ olmaz.

Sirişgin şat gbi efzon idüb kûyün temaşa kıl,
 Meseldir bu ki zirâ "âşîka Bağdad ırağ olmaz.

Bu gün bir mâhrû vasfiyle rûşen kıldın âfâkı,
 Fitili şem'i tab'ın gibi ey FEHİMİ çerağ olmaz.

IV

Başımdan aklım aldı bir peri surelli ru sade
 Cihani seyr için gelmiş bihişitten ol melek zade

Saçı Leylâyı hûşbosiyle şirin lebleri anın
 Yazık kim döndürür aşıkları Mecnun'ü Ferhade

Cemali gülşeninde gül ruhi şevkiyle cânânın,
 Kamu üftadeler bülbül gibi hep geldi feryade.

Seri kâyünden ol aşıkları dâr ettiği bu kim,
 Tealluk istemez ol servi gibi olmuş âzâde.

Bu husnû suretin seyreyleyüp inkâr eden sûfi
 Ki kâfir gibi lllallâha baş eğmez, kalup Lâ de.

Gami aşkıyle cânânın mizacım münharif şimdi,
 Anınçün meskenim meyhane oldu nûş edüp bâde.

Bu FEHİMİ payine düşmüş seni senden taleb eyler
 Kerem kıl özge benden dir ki nisbet etme ahâde.

AFYON VE D. D. YOLLARI

Muzaffer GÖRKAN

Afyonun umumi tarihini araştırdırken, önümüze serdiğimiz eski, yeni Küçük asya haritaları, Aynı zamanda Tarihi şehrimizin mühüm bir yol uğrağı olduğunu gösterir. Kavimler kapusundan (Külekboğazı) geçen akıncılar ve istilacılar muhtelif yerleri geçtikten sonra şehrimiz civarındaki Kervan saraylarda durarak yollarına devam ederlerdi. Döğer köyünün Taş-hanı canlı vesikalarındandır.

Afyonu tanımayan bir eçnebi bile, harita üzerinde dört hattın birleştiği şehrimizi transit merkezi olarak mütalâa eder.

Birinci cihan harbinden evvelde ikinci cihan Harbinde olduğu gibi bir Alman istilâ Enparyalizmin vardı Hindistana inmek emeli.. Bu gaye iledirki.. Türk Demir yolculuğu tarihinin mühim bir dönüm noktasını, Almanyanın 1888 de bu işe girişi teşkil eder. 4. Ekim de Württendergische Vereinbak direktörü Kaulla H. Paşa İzmit hattını ve bunun Eskişehir üzerinden Ankaraya uzatılması için imtiyaz aldı. Bu maksatla 1889 da tesis olunan «Anadolu Demir Yolları şirketi» Demir yolunun sakarya vadisi üzerinden takriben bin metre rakımındaki Anadolu yaylası üzerine çıkarılması hususundeki teknik güçlükleri çabucak yendi. ve 1892 yılında 31. ocakta ilk Tren Ankaraya vardı. İkinci bir hat olarak iki ay sonra yapılmasına başlanıp 1896 da nihayet bulan Eskişehir - Konya hattı ile şirketin demir Yolu şebekesi denizden itibaren 1000 Km. Uzunluğa ulaştı. Sultan Hamidin Demir Yolu yaptımağa hevesi diğer müteahhitlerinde işine uygun geliyordu. Muhtelif imtiyazlara dayanarak aydın sosyetesinin anahattı DİNAR'a kadar ilerletilerek Ödemiş, Sökeye, Denizli ve civarına şube hadları döşedi. 1893 de bir Fransız - Belçika şirketine devrolunan kasaba hattı, Yollarını soma ve AFYON'a kadar uzattı. Yarıda kalan Modanya - Bursa hattıda 1891 - 1902 de bir Fransız - Belçika şirketi tarafından ihya edildi. İşletmesi 1885 de hususi bir sosyeteye kiralanın Şark demir yolları üzerinde 1888 de Avrupa ile esaslı münakâlat teessüs etti.

En sonrada Afyon - Karakuyu inşaatının temamlanması dört hattın şehrimizde birleşmesine ve Afyonumuzun D. D. Yolları teşkilatında «AFYON ANA», ismini almasına vesile olmuştur. D. D.

TELLİ TELGRAF

-Aziz Dr. Safo Barbar'a-

Al götür beni

Dilediğin yere.

Bir kapı çalınsın,

Bir kapı açılsın.

Alışveriş başlasın efkâr üzere..

Bir şehirde tutulmuşum sevdaya da

Firar. etmişim ayaklarımla.

Birinden gemiler alıp götürmüş

Delî divane,

Liman, liman

Al götür sıra sende

Dünya içre..

Dilediğin yere,

Bir kapı çal,

Bir kapı aç

Çalabilir sen,

Açabilir sen

Telli telgraf..

Osman T. PAMIRLI

yollarının en geniş teşkilatlı İşletmesi Şehrimizde oturmaktadır. Konya, Isparta, Burdur Vilâyetleri, Uşak, Iğdır, Gökçıkısık, Killik çeman yekûn «53» istasyon şehrimizde oturmakta olan 7 nci işletme müdürlüğüne bağlıdır.

Her bakımdan Afyon'umuzu ihya etmekte olan demir yollarının şehrimizden geçmediğinin karkunç düşüncesi, varlığının bir nimet olduğunu belirtir. Afyon Gardan elde ettiğim son istatistiklere nazaran, bilhassa Pancar nakli zamanlarında şehrimize günde vasatı 40 - 50 katar girip çıktığı tesbit edilmiştir. Ekonomi, Medeniyet, hatta bediyat bakımından Afyon'umuzu çömertliklere garkeden demir yollarının üzerinde uçan lokomotiflerin her an duyulan şen ısıkları Bizim için neş'e şarkısı olmuştur.

Mahir Türkkan'ın
Cönkünden:

GEÇMİŞTEKİ HALK ŞAIRLERİ.

Derliyen : Ha—NUR

SÜRÛRÎ'den KOŞMA

Mailim bir zülfi perişaneye
Görür de âşkın görmeden geçer
Teşrif etmez bizim fakirhaneye
Uğrayıb bir lâhza girmeden geçer.

Müsel sel zülfüne olmuşum beste.
Kötü sözlerinden kalbim şikeste
Mihnet firaşinde yatırım haste
Perişan hatırım sormadan geçer.

Mürgi dil gaflette uyur uyanmaz
Böyle cefalara canlar dayanmaz
Cümleden utanır bizi beğenmez
Görünce bir selâm vermeden geçer.

Sürûrî başladı âhû feryade
Cihanda olmadım gamden âzade
Muradım almadım yalan dünyade
Vuslatı cânâne ermeden geçer.

İRŞADÎ'den KOŞMA

Sünbüller açıldı eriştî bahar
Garip bülbül gibi güllere düştüm
Âşkınla eyledin bu terki diyar
Sefil sefil gurbet illere düştüm.

Bir Leylâ'ya gönül vereldenberi
Gonca güllerin dereldenberi
Âfitabî hüsnünü görelidenberi
Mecnun oldum şimdi çöllere düştüm.

İrşadîyim neler geldi başıma
Kimse rahmeylemez ceşmim yaşına
Felek kahreyleyüb düştü peşime
Ağlaya ağlaya yollara düştüm.

SEYYİD ÜMMÜ'den KOŞMA

Kudret hakkâki arzetti gevher
Behasından üftadeler can verir
Bülbül efgan eder her şamû saher
Gonceler açtıkca gülistan verir

Pür nakşî zülcelâl ruhları elvan
Şivei reftari eder yüzbin kan
Cihane gelmiş böyle mahi taban
Aşıka herdemi bir devran verir

Kaşların benzettim aynı hilâle
Yanakları döner güldükce la'le
Kameti simşadır hem servi dale
Siyah benleri gülyüzüne ân verir.

Seyyid Ümmü sevdiğin bir melekzade
Görenler hüsnünü getirir yade
Cennet hurisidir şimdi dünyade
Hakteâlâ böyle bir gılman verir.

Memleket Folklor Köşesi:

AFYON FIKRALARI

6

Edip Ali Baki

Kürsüyü Camiden Çıkarınca..

70-80 yıl önce, Ulu camide Ramazan aylarında, cami çok geniş olduğundan, iki vaize iki kürsü konurmuş.

Bir ramazan Ulu camide Deli İbrahim efendiyle; halk arasında, İhbar Billezi diye tanınmış Yalvaçlı bir hoca vâz etmişler.

Kadir gecesi, teraviden sonra camide, İbrahim efendi bütün halka hakim vaziyette, yalnız başına vâzetmek ister. Fakat Yalvaçlı da kürsüye çıkar. Hoca razı olmaz. Münakaşa ederler. Yalvaçlının hareketini kendisine saygısızlık addeden Deli İbrahim Efendi kürsüyü yerinden söktürerek «Cemaat kimidilerse, onun arkasına düşer!», deyerek kürsüyü camiden çıkartır. Doğruca Gedik Ahmet Paşa camiiine gider. Bütün cemaat arkasına düşer. Camide kimse kalmaz. Yalvaçlı hocada mahcup, kürsüden inmeğe mecbur kalır!

Şehzadeyi Nasıl Mahcupetmiş

Gine Hoca D. İbrahim efendi İstanbul'da, Ayasofya'da vazettiği sırada şehzade Yusuf İzzetin, cücesi ile birlikte vaize gelmiş. Vaiz esnasında cüce bir maskaralık yaparak Y. İzzettini gülümsemeğe mecbur etmiş. İşin farkına varan hoca ef. önünde bulunan ve Karahisardan beraber getirdiği küçük çömezi Selâcının Hafız Mehmede suçsuz yere tokat ve şamar atmağa başlar ve şu sözleri ilave eder:

Ben burada maskaralık etmiyorum. Va'zu nasihat eyliyorum. Ahlâk dersi veriyorum. «Cüceye telmihan!» Zaten boyu kısa olanlar fitne ve fesat olurlar...

Diye atıp tutmağa başlar. Gerçi küçük vaiz boş yere tokat yer amma Şehzade de, dudaklarını ısırarak hicabından kıpkırmızı kesilir ve başını yere eğerek vaiz sonuna kadar kaldıramaz.

Hoşaf Eteğimde, Fakat..

Eski müdderrislerden Beyşehirli, Ali ef. alim hoşmeşrep, lâtifeci bir zattı. Oğlu Fethullah efendi merhum da, kendisinden daha lâtifeci ve hazır cevap..

Bir gün Ali efendinin sofrasında birkaç misafir varmış. Oğlu Fethullahta aşağı kattan hoşaf getiriyormuş. Merdiven ortasında düşerek hoşafı dökmüş. Vaka'yı babası hissetmiş ve:

— Fethullah hoşafı yeremi döktün diye seslenmiş.

Oğlu cevap vermiş:

— Hayır. Hoşaf eteğimde fakat tası arıyorum.

Cemaati Nasıl Kurtarmış?

Bir tarihte KoçoğluH. Abdullah ef. İstanbul'da Fatih camiinde vaiz dinlermiş. Pek kalabalık bir cemaat Hoca vaizden sonra duayı uzatmış. Halk Amin! Amin! deyip duruyormuş. Herkese bıkkınlık gelmiş. Koçoğlu dayanamamış birden bire ayağa kalkmış yüksek sesle:

— Fatiha diye bağırılmış! Hocanın hayretli nazarları altında, elini yüzüne çalan kalkmış gitmiş!..

Körmü Geleydiler...

Emirdağında 40 - 50 sene evvel Kahveci Berber Ali usta adında şen ve tuhaf ruhlu bir kahveci vardı. Ali ağanın kahvesi küçük ve müşterileri mahdut zatlardan teşekkül etmişti. Her gün içilen kahvelerde veresiye ve çetele tutmak üzere eni dar ve uzun tahtalara tebeşir ile yazılıyor, aydan aya, yahut tahtalar doldukça hesap kesiliyordu. Ali usta her akşam çırağından hesap sorar ve izahat alırdı. Muntazaman gelmeleri lâzım olan bu müşterilerden gelmiyen olursa ve günlük kahve sarfiyatı az görünürse, çırağına sorar:

— Oğlum Filan ağa gelmedimi? Çırak:

— Hayır, usta! deyince.

— Ver şu tebeşiri der, bir taraftan bir iki çetele çizerek diğer taraftan:

— Körmü geleydil dermiş homurdanarak, bu kahve kaçkını tembel talebelerini cezalandırırırırır!

Afyon'da Büyük Türk Abidesi GEDİK AHMET PAŞA CAMİİ

Vakıflar Umum Müdürlüğünce 250 bin lira
sarfiyle, adeta yeniden yapılmak
suretile tamiri bitti.

"Şehrimizin en değerli abidelerinden biri olan Gedik Ahmet Paşa Camii yedi yıldan beri evkafca ta'mir edildiği ma'lumdur. Bu yeni ta'mir işinde hizmeti görülen sanat'cılarımızın kimler olduğunu tanıtmak ve hürmetle andırmak için Taşpınar Vakıflar Umum Müdürlük katında yaptığı teşebbüs ve inceleme sonucu elde ettiği bilgiyi hem okuyucularına sunuyor ve hem de yarınki döllere memlekete ve türk san'atına hizmet edenlerin adlarını öğretmek ödevini yapmış oluyor.

Bu vesileyle eski Sarı Valimiz Genel Vakıflar Müdürü pek değerli idare adamı FAHRETTİN KİPER'i, bir daha sevgi, saygı ve şükranla anarız,,

CAMİ NASIL ve NE ŞEKİLDE TAMİR EDİLDİ :

Afyonkarahisar'da adeta yeniden ihya derecesinde tamir olunan gerek tarihi ve gerek mimarî bakımından beha biçilmez bir kıymet taşıyan gedik Ahmet paşa camisi hicrî 878 tarihinde Fatih devri ricalinden Sadırazam Gedik Ahmet paşa tarafından İmaret ve Mektebi ile birlikce inşa ettirilmiştir.

Bursa üslubunda olup mimari maâlesef bilinmemektedir. Esas cami müstatil şekilde olup vasat kısmında mevcut büyük bir kemerle ikiye ayrılarak iki büyük kubbe ile örtülmüştür. Binanın iki yanında büyük kemerli birer medhâl ile iki taraflarında kütüphane ve hademe meşrutaları vardığı üçer kubbe ile örtülmüştür. Minaresi tek şereveli burma ve kabartmalıdır.

Ön tarafında beş kubbeli son cemaat yeri vardır. Cami medhali fevkâlade san'atkârane işlenmiş istilâklitlerle müzeyyendir.

Kapı üzerindeki kitabe inşa zamanına ait olmayıp (1210) tarihinde mütefelli Kaymakamı Ahmet Efendi tarafından yaptırılan esaslı tamirâtı ifade etmek üzere sonradan konulmuştur.

Bu kitabede yer sarsıntısından camiiin büyük kayıplara uğradığı iki büyük kubbесinin tamamen yıkıldığı, diğer kubbelerle sair aksa-min da ehemmiyetli hasara maruz kaldığı yazılıdır.

150 küsur yıl önce yapılan bu tamirden sonra cami uzun müddet bakımsız kalmış ve zamanla birçok yerleri esaslı tamire mühtaç bir hale gelmiştir.

Vakıflar genel müdürlüğüne Sayın Fahrettin Kiber'in gelmesiyle başlayan, bir çok Âbidelerin onarına faaliyeti meyanında bu cami'e ayrıca önem verilmiş ve tamiri esaslı bir programla 1939 ilâ 1947 tarihi ne kadar sekiz sene devam etmiş ve cem'an (247889,50) lira sarf olunmuştur.

Gerek dahilen ve gerek haricen üzerinde durulmaga değer güçlüklerle rağmen tamiri Âbidenin şanına yakışır bir itina ile başarılmıştır. Ezcümle :

HARİCEN TAŞ KAPLAMASI : Kâmilin sökülerek ilk inşa zamanındaki gibi Ayazini mevkiinden çıkarılan yeni taşla aynı şekil ve eb'adda yenilenmiştir.

KURŞUN İŞLERİ: Kubbeleri örten kurşunlar kâmilin sökülerek izabe olunmuş eskidenberi devam edegelen usüllerle levha haline getirilerek yeniden ferş olunmuştur.

Eski kurşun levhalar zamanla pek incelmış olmakla kâfi kalınlıkta yeni levhaların teşkili için mühim miktarda yeni kurşun illâvesine lüzum hasıl olmuştur.

KUBBE VE MİNARE ALEMLERİ: Kâmilin yenidir. Ve altın yaldızla kaplanmıştır.

DAHİLİ SIVA: Tamir olunmuş fakat tamir esnasında mevcut kalem işi örnekleri aynen kopye edilmek suretile yeniden ve bşzen ilâvelerle işlenmiştir.

TEZYİNİ YAZILARIN: Mevcudu kıymetsiz bir ilâve olduğundan üstad san' tkarlara yeniden yazdırılmış ve silkilerek yerlerine işlenmiştir.

MÜZEYYEN İŞCİLİK ALÇI PENCERELERDE: Mevcudu kalmamış olduğundan devrinin numunelerinden istifade suretiyle yeniden imâl ettirilmiş ve yerlerine konmuştur.

DIŞLIK PENCERELERDE: Alçının dayanıksızlığı yüzünden çabuk tamire mühtaç bir hale gelmesini önlemek üzere eski şekilleriyle beton yapılmıştır. Yan odalarda kapatılmış bir halda buluna ocaklar meydana çıkarılmış ve bacaları yeniden inşa olmuştur. Bilumum dahilî zeminlere ahşap döşeme, hariç de memmer döşeme yapılmıştır.

SON CEMAAT MAHALLİ: Yıkılmak üzere iken vaktinde müdahale ile bu güzel mimarî eser kurtarılmış. Bilhassa bu kısımda teknik müşkîlat mevcut idi. Son cemaat kısmının eski hey'etinin kayıp edilmemesi maksâdiyle askıya alınmış ve kubbeler yerinde bırakılarak teknil kemerleri sökülmiş direkleri, başlıkları, kaideleri yere indirilmiştir.

Evvelki tamirde ibka olunan kırık sütunlar yerine bir çok mabedlerin şah esrlerine malzeme vermiş olan İscehisar Mermer ocaklarından bir çok külfetlere katlanılarak çıkarılan yekpare sütunlar vazolunmuştur. Yine aynı ocakdan getirilen taşlarla mevcut örnekleri gibi istalaktitli iki başlık imal olunmuş yeni kaideler ve pabuçlarla yerlerine konmuştur. Onbir kemer tamamen yeniden aynı mermerle işlenmiştir.

ÇİFT CİDARLI OLAN MİNARESİNİN: dış kaplaması da tamamen sökülmiş ve zeminden itibaren yeniden kaplanmıştır. Bu meyanda küp kısmından şerefe altına kadar uzayan Burma yivler eski şekilleriyle yeniden işlenmiş ve aralarındaki renkli çiniler de zamanımıza kadar kalabilmiş parçalarından örnek alınarak yeniden imal ettirilmiş ve yerlerine konmuştur.

Küp kısmında dört köşe kaide den minare beden kısmı yuvarlağına geçilen kısım istalaktitleri de eski şeklinde yapılmıştır.

Şerefe altı istalaktitlerinin evvelki tamirde harap kısımlarının yonulması suretiyle asıl şekline halel getirildiği görülmüş yeniden inşa da ise bu kısımlar restore edilerek ahenkli şekli ihya olunmuştur. Yıldırımdan korunmak üzere paratonerle de techiz edilmiştir.

DAHİLDE SECDELİKLER: Konulmuş ve araları Afyon'da hayır severlerden teşekkül eden dernek tarafından imâl ettirilen halılar da döşenmiştir. Bu halılara Türk eseri camilerimizin divarlarını tezyin eden çiniler de mühim yer tutan nefis çiçeklerden bazı lale örnekleri işlenmiştir.

Eski eserlerimizin tamiri işi diğer inşa şubelerine nazaran çok sabır ve gayret aynı zamanda büyük bir ferağat isteyen bir san'at şubesidir. Her biri tarihe mâl olmuş san'at şubelerimizde ihtisas yapmak maddî bakımdan pek verimli olmamakla beraber Millî sanatlarımızın mihma imkân devam ettirebilmek şerefi ve gururu lâzım olan gayreti vermektedir.

Ezcümle bu cami onarımında çalışmış san'atkâr işçiler, her hangi bir pratik sahaca maddî bakımdan başarılar sağlayabilecek durumda olmalarına rağmen Ecdat san'atında kalmayı tercih etmişlerdir.

Bu meyanda:

TAŞ İŞLERİ: Vakıfların bir çok onarımında muvaffakiyet göstermiş olan taşçı Kâzım Top marifetiyle yapılmıştır.

KURŞUN İŞLERİ: Yine bir çok mabetlerimizin kubbe ve minarelerinde fedakârane çalışmış olan kurşuncu Mustafa Afşar marifetiyle yapılmış olup Mahmut Gözaçan ve Edhem Gülmüş ve İzzet Uçar ustaların emeği geçmiştir.

MÜZEYYEN İŞÇİLİK PENCERELERİ:

Ecdat yadikârı san'atlardan biri olan bu işde Babadan evlada intikal eden ustalıkla Tefvik Özkurşun ve Yusuf Üsmet ustalar tarafından meydana getirilmiştir.

KALEM İŞLERİ DE: Hususi bir san'at şubemizdir ki Avni usta bu san'atın yaşatılmasında mühüm bir unsur olarak çalışmaktadır. Camide değerli işler onun tarafından nakşolunmuştur.

TEZYİNİ YAZI İŞLERİ: Ebedi kaybı san'at âlemi için zayıftan olan, Güzel san'atlar Akademisi Profösörlerinden merhum ismail Hakkı Altınbezer tarafından yazılmış ve Avni usta marifetiyle divarlara naklölünarak ölmezliğe kavuşmuştur.

MINARE ÇİNİLERİ: de yine ölmez eserlere vererek maziye karışmış bir millî san'atımızı ihya gayretiyle çalışan, Kütahya'da Mehmet Çini fabrikasında yapılmıştır.

Mimarları: Bu caminin tamirine ömrünü Vakıflar İdaresinde camilerimizin resturasyona vakfetmiş ve kendisinden daha çok hizmetler beklenirken rahmeti rahmana kavuşmuş olan inşaat müdürü üstad Mimar Nihat Nigizberk'in tarif ve irşatları dairesinde tamirata Yüksek mimar Sinan mimaroğlu tarafından başlanılmış isede uzun süren inşaatın hemen bir nısfı san'at hayatının ellinci senesi kutlulanmış ve bu müddet zarfında vakıf binaların hemen hepsine emeği geçmiş olan yüksek mimar Alâaddin Özaktaş ve ikinci kısımda halen inşaat müdürü Yüksek mimar Hurşit Altuncu tarafından yaptırılmıştır. İnşaata uğranılan güçlüklerin muvafakiyetle başarılması sırasında Yüksek mimar Sami Arsev'inde muhtelif safhalarda teknik ve artistlik bakımından kıymetli yardımı görülmüştür.



Bugün çıkmakta olan Halkevleri dergilerinin listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Abant	Bolu
Aksu	Gireson
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
İstanbul	İstanbul
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Kadıköy	İstanbul
Karacadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Kılıçözü	Kırşehir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yayla	Erzurum

Yazı işlerini fiilen idare eden:

Edip Âli Bakı.